

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Азадський університет
Каракалтакський державний університет
Київський національний університет технологій та дизайну
Луцький національний технічний університет
Національна металургійна академія України
Національний університет «Львівська політехніка»
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Одеський національний політехнічний університет
Сумський національний аграрний університет
Східно-Казахстанський державний технічний
університет ім. Д. Серікбаєва
Технічний університет Кошице
Українська асоціація якості
Українська інженерно-педагогічна академія
Університет Барода
Університет ім. Й. Гуттенберга
Університет «Politechnika Świętokrzyska»
Харківський національний університет
міського господарства ім. О. М. Бекетова
Херсонський національний технічний університет

СИСТЕМИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ПОСТАНОВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЦТВО. ІНДУСТРІЯ 4.0. СУЧАСНИЙ НАПРЯМОК АВТОМАТИЗАЦІЇ ТА ОБМІНУ ДАНИМИ У ВИРОБНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЯХ

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Суми, 22–26 травня 2017 року)

Сайт конференції: <http://srpv.sumdu.edu.ua>.

Суми
Сумський державний університет
2017

ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗАХИСНИХ ІНТЕРМЕТАЛІДНИХ ПОКРИТТІВ НА СТАЛІ 08X16H11M3

*Голубець В. М., д.т.н., Степанишин В.І, к.т.н., Гасій О. Б., к.т.н.
НЛТУ України, м. Львів*

Ефективним методом підвищення стійкості металів і сплавів, що експлуатуються впродовж довгого часу в умовах одночасної дії високих температур і агресивних середовищ, є дифузійне насичення їх поверхні елементами, що здатні утворювати інтерметалідні сполуки на основі нікелю і алюмінію, що володіють високою корозійною стійкістю в розплавах рідких лужних металів.

В цій роботі пропонуються результати досліджень з формування на поверхні сталі 08X16H11M3 дифузійного інтерметалідного нікель-алюмінієвого покриття.

Покриття отримували рідкофазним способом у два етапи. Дифузійне насичення зразків нікелем проводили в розплаві Li – 10 мас.% Ni. В результаті отримували покриття товщиною ≈ 60 мкм, рівномірне і суцільне по всій поверхні. Після цього зразки дифузійно насичували зі сплаву Na - 5 мас.% Al. В результаті отримували багатокомпонентне покриття товщиною ≈ 70 мкм, рівномірне і суцільне по всій поверхні. З допомогою металографічного дюрOMETричного і мікрорентгеноспектрального аналізів встановлено, що покриття складається з чотирьох структурних шарів з різним фазовим складом і мікротвердістю. Шар покриття на границі з матрицею товщиною до 15 мкм з мікротвердістю 7,5...8 ГПа відповідає фазовому складу NiAl₃, NiAl, FeAl. Цей шар складається переважно із стовбчастих зерен орієнтованих у напрямку матриця-поверхня. Наступний шар товщиною 20-25 мкм складається з більш крупних зерен неправильної форми з мікротвердістю 9,5...11 ГПа. В ньому присутні значна кількість інтерметалідів з більш високою концентрацією алюмінію: FeAl₃, Fe₂Al₅, FeAl₂, Ni₂Al₅, Ni₂Al₃. Максимальна мікротвердість (до 13 ГПа) наступного тонкого (10...15 мкм) шару обумовлена наявністю в покритті фаз втілення: карбідів і нітридів, зокрема, нітридів алюмінію. Поверхневий шар покриття має мікротвердість $\approx 8,5$ ГПа. Структура цього шару сформувалась внаслідок дифузійного насичення нікелевого покриття алюмінієм і складається, в основному, з інтерметалідів нікелю і заліза з високим вмістом алюмінію.

Дослідження зразків з покриттями проводили в рідкому літї при температурі 700⁰C, максимальний час витримки 100 годин. Металографічний, фазовий і мікрорентгеноспектральний аналізи дозволяють стверджувати, що в процесі витримки зразків літїю проходить часткове розчинення алюмінію з покриття. Ni і Cr в покритті перебувають у вигляді сполук, переважно карбідів. Покриття таким чином суттєво знижує розчинність в літїї нікелю і інших компонентів сталі, підвищуючи тим самим її корозійну стійкість.